

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XXXV. Quid sit mendacium ac quotuplex, & an omne mendacium
peccatum sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

raculi, quantum faxes deorsum tueri. Sicut haresis, sic & loquendi lascivia, facillimis argumentis propagatur, serpit ut cancer: benevole auditur, aridetur, applauditur, & jam melancholicus habetur, qui inter obsecra letus non est; velut amulus & inficetus spernitur, qui Cypridis mysteria, qui bonæ Deæ sacra, qui raptum Helenæ, errores Æneæ, Didonis venatus recitare aut nescit, aut non vult. His moribus vivimus, & cælum speramus.

Hanc ob causam Siracides gravissimè monet: *Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire.* Addit: *Et ori tuo facito ostia.* & *seras auribus tuis.* Dic cum Christo: *Vade retro Satana.* Satana tunc bene est, cum propudiosissimi sermones bellum movent castimoniam, cum totis illius labiis libidinis cænum. Christus, ubi sunt duo vel tres, inquit, congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Diabolus haud aliter; ubi duo vel tres congregantur, ut immunditiam animi per os evomant; illic & ego sum in medio eorum; medius non verborum tantum, sed & cogitationum. Hic tela volant ignea nequissimi, non de facili extinguenda.

Ideo Augustinus tam sollicitè: *Fratres charissimi, ait: bona jugiter cogitemus, ut os nostrum non crudelis adversarius sed pius Deus aperiat.* Purus sermo pulcherrimus est. Et quæso quid causæ est, nostras preces quandoque surdis auribus à Deo audiri? Ne miremur: qui enim placere possit oratio à lingua tam immunda? Non est speciosa laus in ore peccatoris. Rectè Gregorius: *Cum indignus, inquit, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.* Sunt qui araneas, aut mures, aut ranas sic oderint, ut vel nomen ejusmodi animalculorum horreant, ne dum ut sub aspectum admittant. Hinc cibum aliqui pretiosissimum extremè averfarentur, & nec oculis quidem tangerent, si rana vel aranea, vel musculus eandem cum cibo parvam occuparent. Orationem Calites ut Ambrosiam amant, verborum turpitudinem, ut pestilentem vomitum abominantur. Et Sapiencia humana gentis monitrix proclamatur: *Propter hoc qui loquitur iniqua, non potest latere, nec præterit illum corripiens iudicium.* Non abscondit se ab eo omnis sermo. Ideo divinus Paulus & ipse vociferatur: *Nunc autem deponite & vos omnia: indignationem, malitiam, iram, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro.* Non enim solum facere turpia nefas est, sed & dicere.

Impudica qui loquuntur, impudica diligunt. Nam, divo Bernardo teste *vanus (lascivus) sermo, citò polter demorat.* *luc mentem, & facile agitur, quod libenter auditur.* Idcirco Chrysostomus: *Vis, inquit, à verbis turpibus abesse verba tantum turpia fugias, verum & risum solutum, & omnem ad pop. mihi concupiscentiam.*

M

CAPVT XXXV.

Quid sit MENDACIUM, ac quotuplex; & an omne Mendacium sit peccatum.

Vx Israëlitis Moses tam præcellentis ac divinæ fuit formæ, ut gentis illius scriptor ausus dicere. Nemo erat ad eum tetricus ut visâ Mosis pulchritudine non obstupefceret: & persæpe accidebat, ut dum gestaretur ac circumferretur etiamnum infans, obvios quosque in se converteret, ita ut relictis seriis negotiis mallent præcellenti ejus formâ oculos pascere, quam sua prosequi. Tanta erat puerilis gratia, ut inviti homines ab hoc spectaculo discederent. Nihilominus vir iste tam formosus non aequè facundus fuit. Moses ipse seipsum accusans apud Deum ineruditæ plumbeæ linguæ: *Non sum eloquens, inquit, ab heri & nudius tertius, impediti oris & tardioris linguæ, & incircumcisi sum labiis.* Hic Moses tam hono-

rificæ legationi detestandæ quinque defectus suis linguae acculat. Primus: Vir paucorum verborum fuit, & ipso teste, & dicendi jejuns. Alter: Inelegans, nec de oratoribus exequandus. Tertius: Tardiloquus, & lingue parum agilis ac promptæ. Quartus: Exilis & gracili voce. Quintus: Linguam habuit halitantem ac debilitat. Hac tamen quantumcunque tardescente lingua omnem Egyptiorum & facundiam & sapientiam in superborem dedit: quia Deus lingua Mosis locutus est, veluti cum peritissimus scriba, quovis calamo quantum vis obutulo elegantes format characteres. Quailsunque sermo, bonus sermo est, cum Deus linguæ moderatur est.

Sed unde tandem, & quando hoc constat? Cum mens & os ita consentiunt, ut unum Dei honorem unice spectent. Hic demum Veritas equis albis rehitur: Mendacium equo bicolore & cæco utitur; sepe tamen Veritatem vincit currendo. Atque de hoc linguae vitio, quod MENDACIUM vocamus, jam differendum. Quod quo commodius fiat atque distinctius, omnem de Mendacio dictionem in has classes partimur. Dicemus itaque 1. Quid sit Mendacium. 2. Quotuplex. 3. An omne mendacium sit peccatum. 4. Quam sædum sit Mendacium. 5. Quam sit noxium. 6. Objectiones quæ propoiti solent tuendis mendaciis, refellendæ. 7. Quæ poena sit Mendacii, explicandæ. Et quia vitium hoc nusquam non vulgarissimum, benevolam, & attentam ad ista lectorem seu auditorem desideramus.

S. I.

Primum est quid sit mendacium. Ad rem Chrysostomus respondens: *Ne alia quidem dicamus, inquit, alia sentiamus, hoc est enim mendacium.* Itaque rectissime dixerunt patres:

Aliud loquitur, sentire aliud, mendacium est. Nec aliter Thomas Aquinas, ille Theologorum ant. D. Thestes Mendacium describit, quam tale vitii genus, quod quispiam contra ac sentit enuntiat. Vbi hanc agnoscit etymologiam mendacii, *Contra mentem dicere.* Ideo Augustinus de mendacio cavendo differens: *Non aliud, inquit, loquitur, aliud lingua proferat.*

Petrus Massæus narrat Regem Macazarum in familiarum colloquio, quod cum Antonio Paiva insisteret, omnino verbis interrogasse: *Quid est mendacium? Atque qui ut ad hoc respondeam (inquit Paiva) liberali veniunt mihi abs te opus, ô Rex, quod si nihilominus acerbo & aspera mea tibi visa erit oratio; peto quæsoque, uti omnem in me unum iram exerceas: Luvianos meos cum suis rebus abire permittas.* Cum ille continuo quodlibet expromendi potestatem fecisset: *Scire aves, inquit, Mendacium quid significet. Ego verò nullâ comparatione hujusce tibi vocabuli vim facilius aut clarius demonstraverim, quam istâ ipsâ, quam vos agitis vitâ: Cum enim Jesum Christum Dei Filium totius veritatis auctorem penitus ignoratis; sic sit ut erroribus innotis impliciti, à Veritate semoti in ipso mendacio volutemini. Fusa sed elegans descriptio mendacii: nam uti verbis, sic & moribus ac vitâ plurimi mentiuntur. Sed nos non de morum, sed verborum mendacio hic agimus, de quo Augustinus istud pronuntiavit: *Nemo dubitet mentiri eum, qui falsum enuntiat causâ fallendi.**

Linguam, si Plinio credimus, venarum una cum cerebro necit; quâ quidem venarum dispensatione natura nos docet, nudum illud membrum ab Intellectu (cui sedes in capite) sic regendum, ut lingua consentiat cum corde: hoc enim, ut diximus, mendacium est, aliud corde abditum, aliud lingua promptum gerere, aliquid in animo nigrum credere, sed voce candidum asserere. Hanc picturam hominem mendacem, pinxere, à fronte albam, atram à tergo. Vox Locustarum, ait Plinius, proficisci ab occipito videtur; eo locustæ in commissura scapularum habere quasi dentes exstant, ut

stimantur, eosque inter se terendo stridorem edere: Mendacium oratio obscura, semper à tergo latens, nunquam prominens in aperto, stridores edit inamœnos, velut locusta: aliud enim dicunt mendaces, aliud cogitant.

Rectissime mihi dixisse visus est, qui Mendacium Diaboli larvam appellavit. Certè Veritas similitudo & quædam imago Dei est. Ideo Siracides monet: Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium: Pro animâ tuâ non confundaris dicere verum. Nemo sit tibi pretiosior te, ut illius amore vel timore Deum offendas; & ne quæso animâ tuâ hæc diaboli larvam iudex, ut mentiaris & mendacio velut larvâ te deus videri velis nitidus & formosus.

Est autem humanæ lingue tam pronum mentiri, ut verissime dixerit Epictetus: Primus & maxime necessarius in Philosophiâ locus est, is qui agit de usu decretorum, veluti de non mentiendo. Alter qui demonstrationes tractat, veluti cur non sit mentendum. Nos verò diversum facimus, quippe aliter in scholæ disputamus, aliter domi vivimus. Proinde mentimur quidem, inquit, quomodo autem demonstretur non esse mentendum, in promptu habemus. Itaque dum falsitatem fugiendam docemus, sequimur; dum reprehendimus mendacium, mentimur; aliud enim dicimus, aliud cogitamus. Quod quidem propriè esse diximus mentiri.

§. II.

Alterum ac tertium hac in re caput est, Quotplex sit mendacium, & An omne mendacium sit peccatum. Theologorum vox est, mendacium triplicis esse generis, Officiosum, Jocosum, Perniciosum. Officiosum dicitur, quod alicui profuturum creditur, ei saltem qui loquitur. Jocosum appellant, quod nemini nocet, sed animi causâ profertur. Hoc priore deterius est, utrumque tamen non inter capitales noxas censeri solet. Tertium denique perniciosum, quod semper cum alicujus damno conjunctum, inter graviora piacula numeratur. Nam ergo mendacium omne verum, & placuli loco habendum? omne prorsus, omne omnino. Aristoteli res certæ; Omne, inquit, mendacium per se pravam est, & fugiendum. Et vox una omnium Theologorum est, omne mendacium inter peccata numerandum.

Interpres animi lingua; mentiri nefas. Dilucidè rem hæc Siracides definiens: Noli, ait, velle mentiri omne mendacium. Sacre pagine convenienter & præfati Patres locuti sunt. Gregorio Mendacium omne, inquit, est. Ildorus: Omne, inquit, mendacii genus summo opere fuge, & nec casu nec studio loquaris falsum; cave mendacium in omnibus. Ad eò verò cavendum est hoc vitium & fugiendum, ut si falsus plurimum in unico idque solum officioso vel jocoso mendacio dicendo verteretur, id tamen neutiquam liceret dicere: imò si suos quis parentes aliòve sibi conjunctissimos flammis demersos vel levi mendacio extrahere posset, mentiri tamen licitè non posset; satis foret illos in igne deserere, quam Deum falsitate offendere. Ecquæ rigida, inquis, hæc assertio? Videatur rigida, est sanè vera. Lex est quam divinus Paulus promulgavit: Non esse faciendæ mala, ut eveniant bona. Sicut ajunt quidam nos dicere, inquit, Faciamus mala ut remaneant bona, quorum damnatio iusta est. Hanc Pauli regulam secutus Augustinus, ad rem aptissimè: Ita, inquit, omnis doctrina veritatis aufertur, cedens licentiosissimæ falsitati, si mendacio vel officioso alicunde penetrandi aperitur locus. Aut enim temporalia commoda vel propria vel aliena, veritati præponit quicunque mentitur: quo quid fieri potest perverius? Certè injuria Deo illata gravior est omni humano malo. Quot millia sanctissimorum martyrum omnem potius sanguinem prodigere, & animam per stiticia emittere, quam unico se mendacio tueri voluerunt. Unde, ait Augustinus, sine ipsa vita præponenda est veritati, quid obici potest, propter quod mentiri esse consentiant, qui aliquando

A putant oportere mentiri. Omne mendacium, peccatum est, imò etiam, ut Augustinus ratiocinatur, Omne peccatum, mendacium est. Hoc Evangelium dicit: Contra legem enim, inquit, & contra veritatem quicquid est, mendacium dicitur. Hæc ipsissima quoque Bernardi doctrina est; Nullum, inquit, Bern. lib. da quit, justum mendacium: omne mendacium in omnibus est gratia & peccatum; omne, quod à veritate discordat, iniquitas est. Sæmen. lib. arbi. daciū apud omnes damnatur, si falsitas humano iudicio putatur, quanto magis ante Deum, qui est testis verborum & operum? Ante quem etiam de otioso verbo unusquisque rationem redditurus est. Concludit: Omne genus mendacii summo opere fuge. Ita prorsus, fuge, fuge, & potius sinu colubrum, quam lingua mendacium admittite. Nam Bernardi sensu, nemo nec suam quidem vitam tueri debet mendacio. Petrus Apostolorum caput, si minus amasset vitam, utique mendacium magis exhorruisset. De quo Bernardus eleganter: In quo ergo, inquit, culpabitur an in eo quod mentiri quam mori maluit? Hæc planè voluntas reprehensione digna fuit, quia corporis magis quam animæ voluit servare vitam. Et peccavit ergo, & non absque consensu propria voluntatis, infamia quidem & misera, sed planè libera. Peccavit autem non spernendo aut odiendo Christum, sed se nimis amando.

Sed Augustinus etiamnum mihi in mentem est, qui disertissimus in mendacium geminos scripsit libros: primum quidem, ut pessimi vitii nequissima indoles melius nosceretur; alterum, ut hæc Orbis lues studiosius caveretur. Ita hic sanctissimus scriptor vel solus sufficeret ad omne mendacium. Orbe penitus eliminandum, etiam si divina silerent oracula, quæ tamen extremè damnant, & cælo proscribunt mendaces linguas. Neque perniciosum duntaxat mendacium, sed & Jocolum arque Officiosum damnatur: Illud quidem mitius est, quia retinet aliquam benevolentie speciem; Istud non omnino perniciosissimum, quia plerumque non fallit; neutrum tamen sine culpâ est. Nec ideo, inquit Augustinus, ullum putandum est, non esse peccatum, quia possumus ali-
C quando alicui prodesse mentiri. Et rationem reddit: In hoc fallitur, quod putat sibi suum non obesse mendacium, cum magis facienti quam patienti obest omne peccatum. Hinc, ut idem Augustinus expressissimè tradit, nec illa sunt admittenda mendacia, quæ quamvis non obstant alteri, nulli tamen profunt, & obstant eis ipsis qui gratis mentiuntur. Nemo itaque potest convincere aliquando esse mentendum, nisi qui poterit ostendere, æternum aliquod bonum obtineri posse mendacio. Quod quidem nullius impudentia unquam affirmavit. Verissimè dixerunt præfati: Quisquis timet Deum, abstinet mendacio.

§. III.

Tertium hæc caput, est ipsa mendacii fœditas. Duo Mendacii quædam apud Præfatos turpissima habebantur, Ex fœditas: are alieno laborare, & Mentiri: quæ duo plerumque conjuncta sunt, Rarissimos debitores reperias, qui mentiri nesciant. Nam nomina quæ in proximum menslem tollenda promittunt, vix tollunt anno proximo. Solennissimum illis est, tempora expugendis nominibus decreta, mendacis protollere. Hanc turpitudinem Præfati non immerito pessimè oderunt. Romani omne mendacium homine libero ac ingenuo indignum putarunt, servilèque vitium esse, nec cadere posse, nec debere in generosum pectus, quod ante vitam projiciat, quam illam mendacio commaculet. Enimverò inter mendacia, ea jure Deliberata dixeris fœditissima, & longè pessima, quæ sunt deliberata. Sont qui huic rei gravissimè & magnâ cum curâ student: Hæc, ajunt, ita fingenda sunt: os illi homini sic oblinere poterimus; si iustitiæ cur non & veritati natus cereus tornari possit? his ergo flexibus, his diverticulis evademus. Falsitas meditata, falsitas pessima. Quod beatus Gregorius accuratè observans: Nonnunquam, ait, Greg. lib. 18. pejus est mendacium meditari quam loqui; nam loqui plerumque præcipitationis est, meditari verò studiose pravitatis. Hic

Justificon-

Jurisperiti viderint & caustici, qui causae non iustae patrocinium suscipiunt: vident quidem si non raro ius atque iustitiam a se non stare, nihilominus actionem suscipiunt, scribunt, dicunt, agunt, ius torquent, unicis naribus indulgent: neque hoc gratis; auream inde messem colligunt. Ludovicus Maluenda has exactiones non invenisse deaurata mendacia vocat. Ita Pharisaei Romanis militibus ante Dominicum sepulchrum excubitoribus, suum illud grandissimum mendacium liberali manu deaurarunt. Clarissime Matthaeus: Pecuniam, inquit, copiosam dederunt militibus, dicentes: Dicite, quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt cum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a Praefide, nos suadebimus ei, & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud Iudeos, usque in hodiernum diem. Monstruosum, sedissimum mendacium! fuerunt tamen, atque etiamnum sunt qui pronam credulitate defendant tam luculentam fallitatem.

Matt. c. 28.
v. 12. ad 16.

Diabolus
primus
mentitus
est.
Gen. cap. 3.
v. 4.
Iam. cap. 8.
v. 44.

Aug. tom.
5 de civitate
lib. 14. c. 3.
fine.

Diabolus
est menda-
cii inven-
tor & pater
mentien-
tium.

Prov. c. 12.
v. 22.

Aug. tom. 4.
lib. de menda-
cap. 11.

Idem in sp.
139. circa
med.

Idem tom. 4.
lib. de
mend. cap. 3.
Mendax
habet du-
plex cor.

Sed quid contendimus? Mendacium nobilissimum habet auctorem, in caelo natum, Luciferum, diabolum ipsissimum. Hic primus omnium mentitus: Nequaquam, ait, moriemini. Ideo Christus in circulo Iudaeorum: Vos, inquit, ex patre diabolo estis. Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est, & pater eius. De hoc ipso inventore mendacii Augustinus: Qui non solum mendax, inquit, verum etiam mendacii pater est. Primus est quippe mentitus, & a quo peccatum, ab illo cepit esse mendacium. Egregio sane inventore gaudet mendacium. Neque mendacii tantum pater est diabolus, sed & eorum omnium qui mentiuntur. Hoc enim verba Servatoris docent: Et pater eius, cuiusque scilicet mendacis Videre mendaces, quis vos pater filios agnoscat, ab indole paternam minime degeneres. Sicut enim Deus ab aeterno Veritatem progenit, ita diabolus a principio falsitatem. Et hoc est quod linguam divinis laudibus efferendis creatam ita inquinat, ut omnis divina laus a tali lingua sordeat. Salomon id affirmans: Abominatio est, inquit, domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei. Neque lingua solum mendacii inquinatur, sed totus quantus quantus est homo, fit falsus: uti enim moneta plumbea, etsi magna, nullus est pretii: nummus argenteus etsi parvus pretio longe superat, sic homo verax vel unicus antestat centum mendacibus. Quam autem hoc probrosum & turpe, quod monetam adulterinam non feramus in magis, linguam autem falsilorem tam facile toleremus in ore proprio. Multis jucundum est omnia mendacii aspergere. Nam, quod Augustinus observat, mendax amat mentiri, atque habuit animo in delectatione mentiendi. Complures potius mentiendi eligunt, quam tacere. Hi plerumque veris falsa contegunt, ne se laetitia sermonis deferat. Ut autem vanissima haec hominum studia non nihil coherceantur, idem Augustinus eximie dixit: Laborant homines loqui mendacium, nam veritatem tota facilitate loquerentur. Ille enim laborat qui fingit quod dicit. Nam qui verum vult dicere non laborat: ipsa enim veritas sine labore loquitur. Sed quid miri est mendacem adeo laborare ac fatigari, quando duplex cor habet, cum tamen vel unicum satis fatiget. Praclarissime Augustinus hac de re differens: Quapropter, inquit, ille qui mentitur, aliud habet in animo, & aliud verbum vel quibuslibet significationibus enuntiat. Unde etiam duplex cor dicitur esse mentientis, id est, duplex cogitatio: una rei eius quam veram esse vel scit vel putat, & non profert: altera eius rei quam pro ista profert, sciens falsam esse vel putans. Ex quo fit, ut possit falsum dicere non mentiens, si putat ita esse, ut dicit, quamvis non ita sit; & ut possit verum dicere mentiens, si putat falsum esse, & pro vero enuntiat: quamvis revera ita sit ut enuntiat: ex animi enim sui sententia, non ex rerum ipsarum veritate vel falsitate mentiens aut non mentiens iudicandus est.

G Ravis profecto morbus est, & abominabilis consuetudo fingendi. Qui hoc morbi genere laborant, paene infames fiunt, & ubique pessime audiunt. Id porro huius morbi foeditatem satis arguit, quod inter septem illa, quae Deus vehementer odit, etiam lingua mendax numeretur.

Quantumvis autem deformis sit monstrum, omnis falsitas, sunt tamen qui ei formam studeant concinnare. Aulas ingredi, & videbis comprissimas fallitates. A vero non videtur aberrasse qui dixit, familiarem Principum aulis mendacium esse. Nam divites illic sponsores & verba propere singula, tanquam utero graviora mentiuntur partum. Ne fide: vento non prole distendantur. Credas Sodomae poma esse, quae attritu in cinerem fatiscunt. Ita venustatem, honores, opes, amorem, benevolentiam purpuratorum verba loquuntur. Res, odia, livores, emulationes, fraudes extollunt verbis, factis praecipites agunt: ore locupletes, reliqua inopes, ut jam fortiter venustateque mentiri, aula dignum crederetur indignum vera dicere: & ille comisissimus censetur, qui pluribus bene confutis mendacii dictionem velis, ille rusticus, qui hoc verborum stibio non utitur. Jamque aulica civilitas est, veritati dextre illudere. Quam longe hi absunt ab Epaminondae moribus, qui tam ferus veritatis cultor fuit, ut ne joco quidem unquam mentitus sit. Ad Christianas omnino leges hoc factum. Non enim decet principem, labium mentiens. Qui nititur mendacium, hic pacit ventos, idem autem ipse sequitur aves volantes. Et propterea verbum mendax iustus detestabitur. Prius carmine ferebatur:

Nil vanitate mentiendi turpius;
Odere divi, odere homines mendacium.

Et quamvis in omnium ore turpe sit omne mendacium, est tamen in ore hominis sacri & religiosi longe turpissimum. Quod vel inde liqueat. Iter una fecerunt viri religiosi & profanus. Ille habitu quidem sacer, sed profana lingua solutissimus, subito profanum compellens. En, en, inquit, volentem illic asinum. Suspexit alter praepropis & nimium credulis oculis. Ille irridens largiter: Et de re, inquit, non asinum, sed oviculum simplicissimum! qui credas tantae molis quadrupedem volare posse. At profanus indignè ferens hominem sacrum tante vanitatis esse, & ridere qui flere debuisset. Et quælo, inquit, ignoscat mihi genius tuus, me tuis verbis deceptum suspexisse, non est quod mireris: multo facilius credidam asinum volare posse, quam religiosum mentiri. Cape tibi hoc, mi religiose, & in posterum, si quidem sapias, mendacium pro perjurio habe.

His tam turpibus mendacii annumeranda sunt illa non minus turpia, & quandoque magis temeraria, in quibus ut Seneca loquitur, & os praecidi, & oculi erui solent. Sunt enim qui ita mentiuntur, ut auditibus praecidere, aut potius praecedere os videantur, ne facile contra dici possit: at oculos illi eruant, qui non veretur ea pro veris affirmare, quæ aspectu ipso mendacii coargui possunt. Exccare enim eos, qui audiunt, quantum in ipsis est, conantur. Itaque, si prius assentiamur, in mendaces hanc feremus sententiam:

Libero cuicunque summum est dedecus mendacium.
Quid, quotuplex, & quam foedum sit mendacium, explicavimus. Quam noxium sit, & quâ ratione puniunt, proximâ dissertatione dicemus.

CAPVT XXXVI.

Quam multiplici argumento exitiosum sit
MENDACIUM.

Hebraeus vates Oseas, gravissimè questus: Non est Oseas veritas, exclamat, & non est scientia Dei in terra. Maledictum.